

בטאון "גבורת מרדכי" בית כנסת ומרכז קהילתי תורני

בס"ד כ"ו אלול - תשפ"ה // גיליון 303
רח' הרצוג 32 גבעתיים // gvratm@gmail.com // www.gvurat-m.org

עורך: אילן אחיטוב חברי מערכת: רחל גיא, אראלה נאור, אלדן מידן, איילת סקסטין,
בקי באומל // צילום: חברי הקהילה // עיצוב: אורלי אליאס

חודש בחודשו

על העונש, למחוק אותו, לפטור אותנו בלי
עונש, או בעונש קל יותר מהראוי.

"כפרה" היא סיומו של התהליך. כיסוי
של החטא עד כדי מחיקתו הגמורה, כאילו
לא היה. על השלב הזה בתהליך הפיוס בין
האדם לקב"ה דרשו חז"ל דרשות רבות.
הדרשה המקובלת ביותר היא הקובעת שעל
עבירות קלות - עשה ולא תעשה - מכפרת
התשובה, ועל עבירות כבדות יותר מכפר
יום הכיפורים. על החמורות ביותר מכפרת
רק המיתה.

התהליך הזה שולב בווידי בתפילת יום
הכיפורים, שם, בין פרק לפרק, אנו מציינים
את שלושת השלבים: "ועל כולם...סלח לנו,
מחל לנו, כפר לנו".

ההבנה הבסיסית הזאת הכרחית לנו
כשאנחנו עומדים בתפילה וחפצים להבין
מה משמעות המלים הללו, שאנו חוזרים
עליהן שוב ושוב, בעיקר בימים הנוראים.
עם זאת, יש להודות שגם עם הבנת המ-
לים אנחנו עדיין מרגישים כמהלכים על
פני תהום מסוכנת. ביחסים בין בני אדם
התהליך המתואר כאן ניתן אולי להיות
מובן. אבל עמידתנו לפני ה' היא עמידת
"דלים וריקים". מי יאמר לנו אם אכן שכך
כעסו של הקב"ה והגיעה העת לבקש ממנו
מחילה? וכפרה - האם ניתנת לנו בכלל
הזכות לקוות למחיקת כל העוונות?

כפרה - כיסוי החטא, לא ביטולו
מבחינה לשונית קשה לקבל את הפְּכָרָה
המקראית כ"מחיקה", "מְחִיָּה" או "ביטול".
השורש "כפר" משמעותו נוגעת לכיסוי.
ה"פְּכָרָה" מכסה את ארון הברית ואת התיבות
של נוח ושל משה מושחים ב"כֶּפֶר" שמכסה
אותן. פרשת עגלה ערופה מסתיימת בכך
שלאחר הטקס הנדרש והמלים שאומרים

סלח לנו, מחל לנו, כפר לנו.

צילום: בקי באומל

- אביעזר ויס -

מה בין סליחה, מחילה וכפרה?
מה הקשר בין תהליך התשובה
בה למונחים האלו? הצעה
לכוונן מושגים.

הגדרת המושגים
בימים הנוראים אנחנו מרבים להשתמש
במלים "סליחה", "מחילה", "כפרה" - מה
ההבדל ביניהם? למה אנחנו, בעצם, מתכוונים?
שלוש הפעולות הללו הן פעולות שנעשות
על ידי מי שנפגע מהחטא או מהעבירה, לא
על ידי החוטא. מכלל דברי חז"ל מתברר
מעין דירוג של שלושת המושגים:

"סליחה" היא הצעד הראשון בתהליך
הפיוס שבין אדם לאדם או בין האדם לבורא.

משמעותה היא שמי שכלפיו נעשתה העבירה
רה - האדם או הבורא - שוב אינו כועס ומוכן
להתרצות. אי אפשר להמשיך בתהליך הזה
כל עוד הכעס אינו שוכך. חמת ה', חרון אפו,
הם הכוחות המסוכנים ביותר המתוארים
במקרא. כשאנו מבקשים בתפילה מה' לס-
לוח לנו, אבו מבקשים מה' שלא יפעיל את
מידת הדין, "לשכך כעס וחימה". בכך אנו
מניעים את התהליך, מבקשים מעין הסכמה
להתחיל אותו, אבל ודאי לא מסיימים אותו.
"מחילה" היא השלב הבא. השורש מ.ח.ל.
אינו מופיע במקרא. בלשון חז"ל עניינו
ויתור על חוב. מי שחטא חייב בעונש.
העונש הוא חובו של החוטא. כשאנחנו
מתחננים למחילה אנחנו מבקשים לוותר

משך 35 שנה הרב אברהם וסרמן שימש כרב הקהילה. בשבת פרשת קורח נערך קידוש מרגש לציון פרישת הרב. הקהל כולו נעמד על רגליו ומחא כפיים במשך דקות ארוכות למי שהוביל רוחנית את הקהילה למעלה משנות דור. אנו מביאים את דברי הפרידה שנשא בשם הקהילה עו"ד גידי פרישטיק, לשעבר יו"ר הקהילה, ולצידם דברים ששלח הרב וסרמן לבקשות מערכת הביטאון, שבהם הוא משחזר את נקודת ההתחלה

עבד לעם קדוש על אדמת הקודש

שאינו מלך במובן המקורי של המילה אלא עומד בראשות הישיבה כאותם תלמידים של רבן גמליאל - הרי שהם נדרשים להנהיג, מה שכולל גם מידה של תוקף שלא מתאימה לכאורה למושג "עבדות" שהרי עבד כנוע מפני האדון שלו. בנוסף לכך, הרי רבן גמליאל ידוע לנו בתור מי שמתנהג בתקיפות כלפי רבי יהושע, מה שלא מבטא לכאורה מידה של עבדות, וכיצד אמר לתלמידיו כי זהו אופי המשרה שהוא מציע להם?

סקירת תולדות חייו של הראי"ה (אשר במשך השנים עסקתי בה הרבה, וכתבתי עליה כמה ספרים) גם היא תעלה בפנינו עובדות ומעשים רבים בהם נהג בתקיפות: בתור כחותיו נגד חילול שבת בפרהסיא ביישובי הפועלים ומשחקי כדורגל, בעמידתו האיתנה על סמכותה של הרבנות הראשית שאותה יסד ועוד. נראה, כי כמו בסוגיות רבות, גם כאן נסתייע בפירושו של רש"י (הוריות, שם) המסביר בקצרה: "עבדות אני נותן לכם - שהשירות עבדות הוא לו לאדם לפי שמוטל עליו עול רבים". תפקידו של המלך אינו מסתכם בקביעת

תמונה מתוך אתר סרונים

הרב אברהם וסרמן

סדרי השלטון ובניהול הממלכה. עיקר הגדרת המעמד הינה קבלת עול הציבור. כלומר, לדאוג לציבור. בדומה למה שאמר משה רבנו "כי תאמר אלי שאהו בחיקך כנשוא האומן את היונק על האדמה". דאגתו של המנהיג לציבור אכן דומה לאומן הנושא את היונק, הדואג לכל צרכיו, מגן עליו מאויבים ומזיקים, ומפתח את חייו. בדומה לזה, תפקידו של ראש הישיבה, או של הרב, אינו מסתכם בדרשות, בפסקי ההלכה ובהרבצת התורה. הוא בעיקר קבלת העול של הדאגה לטובת הציבור, לחיי התורה והמצוות שלו, להפתחותו בעבודת ה' הדורשת תמיד עליה בסולם המוצב ארצה וראשו מגיע השמימה.

הרב קוק התבונן כל חייו בנעשה בציבוריות היהודית, אם ביפו, ואם במושבות שאותן "סיפח" לרבנות יפו, כשבפועל יצא למסע המושבות (ליתר דיוק מסעות המושבות מכיון שהיו 7 כאלה) עד לקצה הגליל... כשיסד את הרבנות הראשית לארץ ישראל - התרחבה דאגתו לכלל יהודי הארץ וגם יהודי הגולה. הוא חי כל העת בתחושת שליחות, ודאגה לכל נושא שבקדושה ולכל אפשרות של התפתחות בתחייה הלאומית. את היסודות הללו הנחיל ביישובתו לתלמידיו ותלמידי תלמידיו ההולכים בדרכו. אף אני מתפלל ומקוה להיות עבד לעם קדוש בקהילת גבורת מרדכי.

הרב אברהם וסרמן

ליל שבת הראשון בקהילה, פרשת שופטים, תש"ן, הזכרתי כי היארצייט של הרב קוק - ג' אלול - חל תמיד בשבוע שלפני פרשת שופטים. מכיון שלמדתי במרכז-הרב, ומשנתו הינה נר לרגלי, מתבקש היה כי אומר בקצרה כיצד אני רואה את אופי התפקיד שלי בקהילה. היתה זו גם הזדמנות מצוינת להזכיר דמות מיוחדת זו, אשר ככל שעוברות השנים השפעתה גוברת והולכת על ציבור הולך וגדל הקשור - בסגנונות וגוונים מרובים ושונים - לתורתו ומורשתו. נראה, כי במלחמה הנוכחית בולטת השפעתו האדירה על הלוחמים הדתיים בני-הישיבות והמכינות וגם על חבריהם הנחשפים למערכת הערכים המיוחדת אותה הם מביאים לשדה הקרב. השורות דלהן אינן ציטוט מילה במילה של מה שאמרתי, שכן אינני נוהג להקריא מן הכתב, אלא לציין לעצמי ראשי פרקים. אבל זה היה תוכן דבריי והמשמעות אותה ביקשתי להביע. בדברי הפרידה שלי בקידוש המרגש שנעשה לקראת פרישתי הבאתי את תמצית הדברים, מתוך הדף המקורי שאותו

כתבתי לפני 35 שנה... ואותם אביא בתוספת הרחבה וביאור. את דרשתי ביססתי על החתימה הידועה של הרב קוק בסוף אגרותיו "עבד לעם קדוש על אדמת הקדש, יפו והמושבות".

שאלתי - מניין לקח הרב קוק את סגנון החתימה הזה? הגמרא (הוריות, י) מספרת על שני תלמידים שהיו לרבן גמליאל, רבי אלעזר חסמא ורבי יוחנן בן גודגדא, שהיו מוכשרים באופן חריג ולמרות זאת לא היה להם לחם לאכול ובגד ללבוש. על מנת להיטיב את מצבם הכלכלי פנה אליהם כדי למנות אותם לראשי ישיבה, על מנת שיתפרנסו ברווח, שכן ראש הישיבה היה מתפרנס מן הציבור. בתחילה סרבו, ואז פנה אליהם שוב, כשהוא קובע: כמדומין אתם ששררה אני נותן לכם? עבדות אני נותן לכם! שנאמר (מלכים א יב, ז) וידברו אליו לאמר אם היום תהיה עבד לעם הזה.

כלומר, אם מתוך ענוה אתם נמנעים מן הכבוד - הרי שאין זו שררה אלא עבדות לציבור. הפסוק שאותו ציטט הוא מתוך מה שאמר הזקנים לרחבעם בן שלמה, כשהעם פנה אליו בבקשה להקל מן המיסים. הם יעצו לו להענות לבקשה זו, ובכך העם שיראה את היחס החיובי של המלך יבחר בהמשך מלכותו עליהם. אך הביטוי קיצוני לכאורה ביחס לאירוע-מס, שלא דורש באמת עבדות של רחבעם לאזרחי הממלכה.

התמיהה גדלה עוד יותר, שהרי ככל שמדובר במלך - המצוה היא "שום תשים עליך מלך" ודרשו חכמים "שתהא אימתו עליך". גם מי

| הרב עולה לבמה, עימו הבעל תוקע והוא מקריא לו את סדר התקיעות | הרב עולה לבמה ומתפלל תפילת נעילה של יו"כ עד לשירת "לשנה הבאה בירושלים הבנויה" | הרב נושא דברים מרגשים בטקס ליל יום הזיכרון לחללי צה"ל ובני הקהילה שנפלו | הרב מברך מדי ערב בספירת העומר את הברכה | הרב שליח ציבור בשחרית ותיקין של שבועות לאחר ליל שימורים | הרב קורא, בעודו יושב על הרצפה, את הפרק האחרון של איכה בערב תשעה באב.

תמונות בודדות, מפאזל של תמונות רבות ממעגל השנה בקהילה. ישנן תמונות רבות נוספות ממעגל השבוע: תפילות מדי יום, העברת שיעור הדף היומי, דרשות שבת וכמובן מענה לזרם אין סופי של שאלות הלכתיות. וישנן תמונות רבות ממעגלים אחרים: מעגל החסד - ביקורי חולים, כל מיני מקרים מיוחדים, חלילה אבל וניחום אבלים. ויש מעגל בני הנוער והילדים ועוד ועוד מעגלים. מעל הכול: מעגל הלמדנות ודברי התורה המעמיקים.

מעגלים מעגלים, כך 35 שנים עמוסות לעייפה בהם כיהן רבנו, הרב אברהם וס' רמן כרב הקהילה. שנה אחר שנה למעלה משנות דור.

עידן ריכל שר לנו: מעגלים מעגלים, איך שאנחנו נשארים, בסיבובים של החיים, נאחזים באנשים.

אנו כאן בקהילה נאחזים איש בחברו אך כולנו נאחזנו חזק ברב הקהילה. ימי שמחות וחלילה ימי אבל, ימי שלום וחי לילה ימי מלחמה, ימי בריאות וחלילה ימי חולי ומגפה. אצל כול אחד מאיתנו בקהילה "הרב" זה הרב וסרמן. הרב צבע תואר זה בצבעים עזים וברורים במעגלי עשיה כה רבים.

פרידתנו מהרב וברכת השלום והתודה היא גם למשפחתו של הרב: נאוה היקרה, הילדים רבקה, רחלי, תהילה, אלישבע, אשי ואחינועם. להיות ילדיו של רב זה לעיתים

הקרבה לא פשוטה, הקרבה שלא מבחירה. להיות בת הרב זה ממש סרט.

אנו מודים לנאוה ולילדים על סבלנות, עמידה בקשיים, אורך רוח ועל תרומה משלהם למרקם הקהילתי.

קשה מאד לסכם את פועלו ותרומתו של רבנו לקהילה משך תקופת חיים. למעשה לא נגזים אם נאמר שהקהילה היתה מפעל חייו של הרב. זה היה מעגל של עשייה, של נתינה ושל נשיאה בעול. אבל הרב יכול להיות סמוך ובטוח שאנו כאן, חברי הקהילה וילדיהם, גם אם התפזרו למקומות אחרים, נושאים ממנו מטען רוחני משמעותי, איש איש וצורת חייו והאופן בו הוא השפיע עליו. והיה זה שכרו.

קשה עלינו הפרידה ואנו נבקש לקיים אירוע פרידה נוסף בחודש תשרי. באירוע זה נבקש לציין את הוצאתו לאור של ספר עיונים בפרשות השבוע הלקוחים מדרשות שהרב נשא בקהילה משך השנים. חברנו אלדן מידן מוביל את הפרויקט החשוב הזה. הכול בבחינת "אל יפטר אדם מחברו אלא מתוך דבר הלכה, שמתוך כך זוכרהו".

הרב קוק, שרבנו כה אוהב לצטט, בספרו עין איה על מסכת ברכות אומר ש"הזכרון בא מנקודה מסוימת בזמן, והוא זמן הפרידה... על כן ראוי להיות בתור נקודה ומרכז לתלות בו לאות את התכלית של כול התחברות ורעות שהיא דרישת התורה".

מתוך שבח והודיה אנו מברכים בזמן פרידה זה את בני משפחת וסרמן היקרים ביישוב טוב, הצלחה רבה, הגדלת תורה והאדרתה.

זקני העיר "נפּפּר להם הדם". לא מתקבל על הדעת שהאירוע - רצח בלתי מפוענח - פשוט נמחק, שהרי לו יצויר שלמחרת האירוע הזה שוב יימצא חלל בתחום העיר, לא אפשר יהיה לחזור על טקס העגלה הערופה בלי להתייחס לרצח הקודם. נכון יותר לומר שהדם כוסה. הוא לא נעלם. הוא ספוג באדמה, ואם יחזור ויתרחש בעיר רצח לא מפוענח - הדם ההוא יעלה שוב לתודעה, והחטא ואחריותם של הזקנים לא ייעלמו. גם סיפורו של השעיר המשתלח ביום הכיפורים - כפי שהוא מתואר במקרא - אומר לנו שהחטאים לא "נמחקו". הם נעלמים עתה מהעין, אבל קיימים במקום כלשהו בעולם. השעיר המשתלח נושא את עוונות בני ישראל "אל ארץ גזירה" והמשלח "שִׁלַּח את השעיר במדבר". לפי פשוטו של המקרא השעיר לא מת, לא נעשה איברים איברים, אלא ממשיך לשוטט במדבר כשהוא נושא עליו את עוונות בני ישראל.

הכפרה מול רעיון התשובה ואכן, ככל שרעיון התשובה הולך ומתפתח בהגות היהודית ונעשה פילוסופי יותר או קבלי יותר, הולכת ונעשית מורכבת יותר ויותר המשמעות של מושגי היסוד הללו ובמיוחד זו של הכפרה, היינו, היעלמותו המוחלטת של החטא. יתרה מזאת: הולך ומתברר שאת זכרוננו של החטא יש לשמור ואף יש לו, לחטא, תפקיד בהתעלותו הרורחנית של האדם.

בתורה התשובה איננה מצווה ולא מתוארת שום פרקטיקה שלה. ה' ואחר כך נביאיו אומרים: פשוט תפסיקו. תפסיקו לחטוא, לקחת שוחד, לגנוב, לנאוף ולרצוח. זו התשובה: להפסיק. אין פעולה אקטיבית, רק "עזיבת החטא", "חֲדָלוּ הָרָע". בין ההוגים הבולטים רבי סעדיה גאון הוא הראשון שמעיין בתשובה באופן פילוסופי ומציג אותה כתהליך רוחני. אחריו רבינו בחי ב"תורת חובות הלבבות" מונה את התשובה בין עשר הדברות הרוחניות-מוסריות (שער 7) ומתאר את התהליך של החזרה בתשובה. הרמב"ם הוא הראשון שכולל את התשובה במניין תרי"ג מצוות, ולא בכדי. ראוי להתעכב על כך שהרמב"ם קובע את "הלכות תשובה" בסוף "ספר המדע", החלק התיאולוגי הפותח את "משנה תורה". הרמב"ם לא משלב את הלכות התשובה בהלכות הימים הנוראים,

כמקובל, וגם לא מדגיש את הקשר שלה לימים הנוראים. זאת מכיוון שהוא רואה בתשובה חלק מאורח חיים פילוסופי של חשבון נפש מתמיד, שהיא, לשיטתו, הדרך הנכונה להתקרב להקב"ה. "חיים בלי חשבון נפש אינם חיים" מצטט אפלטון את סוקרטס ב"התנצלות", והסיסמה הזאת היא הבסיס לכל הגותו של הרמב"ם החל מההקדמה לפרקי אבות ("שמונה פרקים"). הדעת נותנת שמי שחי ללא הרף תוך חשבון נפש אינו יכול לשכוח את חטאיו ולא להתייחס אליהם, בייחוד כאשר לפי הרמב"ם החטא יכול להיות עניין יומיומי, כי כל סטייה מ"הדרך האמצעית", אפילו התפרצות זעם, יכולה להיות חטא. לשיטתו, משה רבנו חטא במי מריבה בכך שכעס ואמר "שמעו נא המורים", שכן הכעס הוא מידה מגונה, והעם עלול היה ללמוד ממשה שהוא מותר.

sylvain brison: unsplash

קביעת התשובה כאורח חיים תמידי על ידי הרמב"ם, היא למעשה ביטוי לאמרתו הקצרה של רבי אליעזר ב"אבות": "ושוב יום אחד לפני מיתתך" ולפרשנות שהוא נותן לתלמידיו על פי "אבות דרבי נתן": "שאלו תלמידיו את רבי אליעזר: וכי אדם יודע באיזה יום ימות שיעשה תשובה? אמר להם: כל שכן שיעשה תשובה היום, שמא ימות למחר. ישוב למחר שמא ימות למחרתו ונמצאו כל ימיו בתשובה". חסידי אשכנז במאה ה-12 במקביל לתקופתו של הרמב"ם - עשו באמת את התשובה לאורח חיים. לשיטתם החיים הם רצף מתמיד של התמודדות עם החטא. הם יצרו פרקטיקות קשות ומייסרות של חזרה בתשובה, שהמפורסמת בהם היא "תשובת המשקל", שבה מה שקובע את גודל החטא

הוא עוצמת ההנאה ממנו, ובהתאם לעוצמת ההנאה על השב בתשובה לייסר את עצמו גופנית ונפשית. רק חיים של סיגוף מתמיד מתוך חזרה בתשובה תוך הבטה מתמדת אל החטאים שנחטאו מקרבים את האדם לקב"ה. חשיבותו של החטא בתהליך זה הייתה כה גדולה עד שאנו מוצאים שאנשים פנו לחכמים בשאלה איך יתקברו לה' אם אין בידם חטאים והם לא מתאווים לחטא, והחכמים מציעים להם פרקטיקות מעשיות כדי להתמודד בכל זאת עם תאוות החטא. מדובר אפוא באורח חיים שבו החטא, שכופר על ידי ה' ביום הכיפורים, שב ומבצבץ שוב ושוב מתחת לכסות. הוא לא באמת נמחה. הוא עצמו משמש מניע לאורח חיים של תשובה מתוך ייסורים שהיא הדרך היחידה להתקרב לה'. בזמן החדש בולטים בכיוון זה שני הוגים גדולים: הראי"ה קוק והרב סולובייצ'יק. התשובה לפי הראי"ה קוק צריכה להיות מרכיב עיקרי באורח החיים של הפרט ושל האומה, את רעיון התשובה של הראי"ה לא ניתן לסכם בקצרה. לענייננו חשובות שתי אבחנות:

א. תהליך התשובה הוא תהליך מתמיד של העלאת האדם והעולם מהתהום שאליה הפיל אותם החטא. מתוך התהום הזאת "הננו נתבעים להעלות את עצמנו" וכן "את הכל, את כל העולם... את כל הנשמה אנו רוצים להעלות". פעולת ההעלאה הזאת, שהיא-היא התשובה, היא מתמדת: "ומדה זו של העלאת דברים קטנים לגדלות אינה פוסקת בכל עת ובכל שעה".

ב. זהו הרעיון הרדיקלי של הראי"ה: אותם כוחות רצון ונפש מפעילים הן את החטא והן את התשובה. "התשובה מאהבה גדולה כל כך, שאינה רק מבטלת את החטא, כי אם מהפכת את הזדונות לזכויות. כשהכוחות, שהיו מנותבים לרעה חוזרים להיות מתאימים לאורה של הנשמה, הם פועלים עתה בכוח כפול, והם בונים עולמות עליונים, שעל ידי כוחם של העוונות המתהפכים לזכויות הם מתבססים על עומק היסודות של החיים." החטא הוא אפוא מכפיל כוח בתהליך התשובה והעלייה מעלה מעלה. ברור אפוא שכאשר התשובה נתפסת כתהליך מתמיד שיונק את כוחו מאותם כוחות נפש שיצרו את החטא - החטא לא "נעלם". הוא נשאר מציאות חיונית. על האדם לבחון שוב ושוב את הכוחות שהביאו אותו לחטא ולהשתמש בהם עכשיו לצורך ההתעלות, שלו, ושל העולם כולו.

כשהגרי"ד סולובייצ'יק מסביר את המהלך הרוחני שעל האדם לעבור כשהוא חוזר בתשובה ומקבל לעתיד, הוא נשען בגלוי

על דבריו של הפילוסוף הגרמני-יהודי מקס שלר ומצטט אותו: "כל אירוע בחיי אדם נשאר בלתי נקבע וערכו בלתי שלם עד אשר תופענה כל השלכותיו, כלומר, עד יום מותו... האירוע ממשיך להציג לפנינו את הבעייה: מה ייעשה בו".

זוהי וריאציה פילוסופית - מודעת או לא מודעת - על דבריו של רבי אליעזר ("ושוב יום אחד לפני מיתתך"), ובעקבותיה מסביר הגרי"ד סולובייצ'יק:

"ההלכה אומרת כי האדם השב אל בוראו יוצר את עצמו מתוך העבר החי וקיים, כשפניו מכוונות כלפי העתיד המסביר לו פנים שוחקות. תשובה פירושה:.... בדיקת הסיבה המתרכזת בעבר לאור העתיד, קביעת הכוונה ומגמותיה... עיקר העיקרים של מהות התשובה היא, כי העתיד ירדה בעבר וישלוט בו שלטון בלי מיצרים... העתיד הוא לא נקודה מרוחקת בזמן. אני יכול לקרוא לו עכשיו ולשאול את עצמי, אני חייב לשאול את עצמי: איך אתה רוצה שעתידיך יראה אחרי שעשית את הדברים שעשית וחשבת את המחשבות שחשבת והחזקת בעמדות שהחזקת".

הגרי"ד אומר שהחרטה אינה שכחת העבר, והכפרה אינה העלמת העבירה. החרטה היא התשובה על השאלה מה לעשות בה, בעבירה הזאת. איך להפוך אותה לבעלית משמעות בהמשך חיי וכדי לענות על השאלה הזאת על העבירה להיות נוכחת כל ימי חיי.

לסיכום:

לא ניתן באמת למחות את החטא. החטא נשאר, אבל הוא מכוסה. כשהתשובה היא אורח חיים תמידי אני חייב לשוב שוב ושוב אל חטאיי.

מה מועילה אפוא ה"כפרה", כיסוי החטא? כשאנחנו רואים דם שפוך הזוועה והאימה לא מאפשרים שיקול דעת מתון. ואילו כשהדם מכוסה - אנחנו יכולים להתרכז בשאלה מה קרה ומה הלאה.

כך גם החטא. הכפרה מעמעמת את המגע הישיר שלנו אתו, עם כל הזוועה והאימה הנובעות ממנו, ובכך מאפשרת לנו להתייחס אליו בשיקול דעת רציונאלי ולבנות ממנו חיי אמונה מוסריים ונעלים יותר.

מקורות:

ספרות חז"ל: אבות, אבות דרבי נתן, מסכת יומא.

הראי"ה: אורות הקודש, אורות התשובה. סולובייצ'יק, י.ד.: איש ההלכה.

דן, יוסף: התשובה (בתוך "על הקדושה") ■

חוט של חסד משוך על פניו

דברים לזכרו של ד"ר אהרון רבינוביץ

- יוסף שטח -

שמעתי בצער רב על פטירתו של ר' אהרון רבינוביץ זצ"ל, שהיה שנים רבות מעמודי התווך התורניים של הקהילה. עצב ירד עלי. מיום בואי לקהילה, במחצית שנות השבעים, השתתפתי מידי שבת אחרי תפילת שחרית, יחד עם רבים, ושמעתי כמעט את כל דרשותיו בבית הכנסת. כבוגר ישיבת לייקווד הליטאית בארה"ב, היה לו סגנון למדני מיוחד. אהבתי את שיעוריו ושתיתי בצמא את דבריו.

היה דוגמא ומופת לתלמיד חכם ירא שמיים, שחדור באש אהבת התורה ואהבת האמת. הרב אברהם וסרמן יבדל"א היטיב לתאר את דמותו התורנית בהספד שכתב לזכרו. הייתה לו לשון מיוחדת. ממנו למדתי את הביטוי "חוט של חסד משוך על פניו" או "לומדיש" או "כולה תורה".

אני זוכר שביום כיפור לבש קיטל וקולו בתחינות הדהד למרחק בכל בית הכנסת.

ר' אהרון היה גם משכיל במדע, ד"ר לפיסיכולוגיה ומרצה באוניברסיטת בר אילן, שהיה ממייני מועמדים לקורסי טיס בצבא. גם רעייתו, שושנה תבדל"א הייתה פסיכולוגית קלינית, אולם הוא סירב לטפל או לייעץ כפסיכולוג לאנשים הקשורים לקהילה. איני יודע אם מטעמי אתיקה או מכללים שקבע לעצמו.

היה איש נעים עם דיבור רך ובעל סבר פנים יפות, עניו וצנוע. לא זכור לי שהשיג תמס אי פעם בקהילה בתואר רב או ד"ר.

הוא היה יושב בקדמת בית הכנסת בשורה הראשונה, מול ההיכל, כשלידו שני בניו נ"י. (כן, היו זמנים שבית הכנסת היה מלא מפה לפה ובקושי היה מקום מושב לילדים. זה היה מראה מרהיב.)

אני יושבתי לא רחוק ממנו בשיעורים ובבית הכנסת ולמדתי ממנו הרבה.

חבל על דאבדין.
יהי זכרו ברוך.

- הרב אברהם וסרמן -

עם לכתו של ר' אהרון מעמנו, נסתלקה דמות ייחודית מעולמנו בכלל, ומקהילתנו בפרט

אותם הימים בהם הגיע עם רעייתו שושנה, תבדל לחיים טובים וארוכים, לקהילתנו, היו ימים שבהם הקיטוב והפער בין הציבור הדתי לאומי לציבור החרדי לא היו כה חריפים כפי שאנו מכירים כיום. למרות חילוקי דעות בכמה עניינים הנוגעים לתפיסה הציונית דתית - ניתן היה לחיות באותה קהילה, תוך כבוד הדדי ומציאת הגורם המאחד שהוא גדול לאין ערוך מהגורם המפריד. השיעורים של ר' אהרון נמסרו מדי יום ביומו, תמידין כסדרן, גם בשבת. היה זה מחזה מרגש לראות קבוצה של עשרות חברי קהילה מתיישבים ליד גמרות, בשעה שש וחצי, לאחר המניין הראשון, שומעים את לקחו של ר' אהרון במשך כמחצית השעה ואח"כ פונים לעמל יומם. בשבתות היה השיעור מתקיים במסגרת הקידוש לאחר התפילה, ובסוכות הלכו הכל להיות אושפזין בלימוד שבסוכתו הגדולה. כל זה במשך עשרות שנים. לימוד התורה איחד ושיתף את כל המסובים, "צברים" ופליטי-שואה, שכירים ועצמאיים, צעירים ומבוגרים. בנוסף לשיעורים אלה היו דברי התורה שלו בהזדמנויות רבות - בזמן התפילה, בסעודה שלישית ועוד - עשירים ברעיונות וחדושים. מזיגת כמה עולמות הייתה בו בר' אהרון. בוגר לייקווד, ישיבת הדגל הלמדנית של ארה"ב, ותלמיד של ראש הישיבה המפורסם ר' אהרון קוטלר. אח"כ למד פסיכולוגיה והיה לד"ר ומטפל קליני. שלט באנגלית ובעברית כאחד, בדיבור ובכתיבה. חידש חידושי תורה מקוריים - שאת חלקם הדפיס בארבעה ספרים שחיבר: רינת התורה, רינת האמונה, רינת התשובה, ורינת התלמוד. בה בעת כתב מאמרים מקצועיים בפסיכולוגיה.

רוחב דעת הייתה בו בר' אהרון, גם בתוך העולם התורני, כשהוא אווז בתורת בעלי המוסר יחד עם תורת החסידות, בעיון הסוגיה יחד עם פרשנות האגדתא.

אך בעיקר, משנתו של הגר"א היתה שורש יניקתו הרוחנית. לא פלא הוא כי ספרו האחרון "שערי נפש החיים", אשר זכה להסכמות נלהבות של גדולי תורה, נחשב בעיניו במיוחד כמימוש שאיפה גדולה, ואותו זכה להוציא לפני כשנתיים ימים. ביקרתי אצלו בסמוך להוצאת הספר, ולא היתה שמחה גדולה כשמחתו. החיבור נועד להנגיש את ספר היסוד "נפש החיים" של ר' חיים מוולוז'ין, תלמידו המובהק של הגר"א, ולעשות אותו שווה לכל נפש. ספר זה מעמיק בסוגיות הקיום האנושי והיהודי ובהבנת משמעותה של תורה ועבודת ה'. אלה היו נר לרגלי של ר' אהרון ואותם ביקש להנחיל לדורות המתקשים בלימוד הספר העמוק הזה. לנגד עיני עומדת תמיד הנהגתו במוצאי יום כיפור. בעוד הקהל הרעב מסיים תפילת ערבית ומתכוון לשבור את הצום, היה ר' אהרון עומד לבוש בקיטל והטלית על ראשו, ומאריך במיוחד בתפילת עמידה של מוצאי היום הקדוש.

לפני למעלה מעשור עזבו ר' אהרון ומשפחתו את הקהילה ועלו לירושלים. בסעודה שלישית חגיגית שנערכה לרגל המאורע, דרשתי בעקבות דברי חז"ל לפרשת "ויצא", שהיתה פרשת אותו שבוע. "ויצא יעקב מבאר שבע וילך חרנה". מדרש רבה מעיר על המילה "ויצא": "בזמן שהצדיק בעיר הוא זיוה הוא הדרה. יצא משם - פנה זיוה פנה הדרה". על מדרש זה שאל בעל "כלי יקר" - למה על אברהם ויצחק לא נאמר "ויצא"? הרי גם הם הלכו מעיר לעיר? תשובתו היא, שאברהם ויצחק לא השאירו בעיר צדיק שיעריך את העובדה שהם חסרים שם. שהרי היו יוצאים על כל משפחתם ואנשיהם, ואדרבא, הרשעים שמחו בצאתם. גם מי שאינם רשעים, לא העריכו את הימצאותם בקרבם והיו שווי נפש. אבל יעקב ברח לבדו והשאיר את הוריו בעיר, ובודאי היתה קשה להם הפרידה מבנם הצדיק. בהמשך לפירוש זה אמרתי, כי יציאתו של ר' אהרון עושה רושם, והקהילה יודעת להעריך את חסרונו.

דברים אלה מתאימים גם עתה, כשנסתלק מעמנו, ובעיקר מבני משפחתו הקרובים. חסרונו ניכר מאוד, ואנו מרגישים, שהזיו וההדר שהקרינו על כולנו, פנה והלך לו.

חבל על דאבדין ולא משתכחין.

בעשורים האחרונים ילדינו מחויבים לעשות בבית ספר עבודת שורשים בה הם מתחזקים את שורשי המשפחה עם דגש על הוריהם. אני מהדור שלא היה מחויב לכך, אך שמעתי בבית סיפורים שונים על הילדות של הוריי. הוריי נולדו שניהם ברומניה אך באיזורים שונים בתכלית. אבי משולם ז"ל גדל בבוקובינה - מחוז בצפון רומניה בקרבת אוקראינה. לעומת זאת אמי באה מטרנסילבניה, איזור הררי מאוד יפה במרכז-מערב רומניה.

לפני כ-20 שנים, אחי הגדול אבי ניסה לשכנע אותי לנסוע עם הוריי וחברי משפחה נוספים לטיול שורשים ברומניה. הייתי אז מתמחה צעיר ברפואת ילדים בבית חולים, שעושה 10 תורניות בחודש ומטופל ב-4 ילדים קטנים וכיס די מרושש. עניתי לו בשלילה והצטערתי על כך במשך שנים רבות. הם ביקרו בעיר הולדתה של אמי וקצת התאכזבו שלא נתנו להם להיכנס לבית של אמא.

עברו השנים, אבי הלך לעולמו ונשארו עם הסיפורים שאמא היקרה מרים מספרת לנו על ילדותה והעיר היפה בה גדלה - סיביו ברומניה.

אני נוסע לכנסים מקצועיים ברחבי העולם בנושא מחלות זיהומיות. הכנסים האירופיים יוצאים לפועל באביב מדי שנה במקום אחר באירופה. כשנודע לי שהכנס השנה יהיה בבוקרשט, ברומניה, אמרתי לעצמי שזו ההזדמנות לכפר על

העבר. אמא כמעט שוכנעה לנסוע איתי אך בסופו של דבר ויתרה. לפני הנסיעה ישבתי עם אמא על GOOGLE MAPS ועיינו סיור וירטואלי ברחובות העיר סיביו. אמא זכרה את שמות הרחובות בשנות ה-40-30 של המאה ה-20, שהיו עדיין שמות גרמניים, עדות לאימפריה האוסטרית-הונגרית ששלטה באיזור בעבר. בינתיים שמות הרחובות השתנו לשמות רומניים כך שלמצוא את מחוזות ילדותה הייתה

בית אמי

"כְּמַעַט שֶׁעֲבַרְתִּי מֵהֶם עַד שֶׁמָּצָאתִי
אֶת שְׂאֵהָבָה נִפְשִׁי אֶחְזָקְתִּי וְלֹא
אֶרְפְּנוּ עַד שֶׁהֵבִיאתִיו אֶל בֵּית אִמִּי
וְאֶל חֶדֶר הַחֹרֶתִי"

שיר השירים

משימה לא פשוטה. החלטנו לחזור לביסוי. מכיוון שבית הכנסת הגדול של העיר שנבנה בסוף המאה ה-19 עומד על כנו החלטנו להתחיל משם. אמא זכרה בפרטי פרטים את הדרך מבית הכנסת לביתה. כך התקדמנו ברחובות הווירטואליים כשאמא מצביעה על נקודות ציון מוכרות לה: בית הספר, הבית של סבא שלה... עד שהגענו לרחוב קטן עם בית נאה ואמא הצביעה עליו ואמרה: זה הבית שלי!! היא תיארה לי שבתוך הבית היו מדרגות לולייניות ושהם גרו בקומה השנייה. כדי לוודא שזה הבית ניסיתי למצוא תמונות של פנים הבית.

התברר שהבית הפך למעין מלון בו-טיק AIRBNB שניתן לשכור בו חדרים. כשסיירתי בבית באופן וירטואלי ראינו תמונה של המדרגות בתוך הבית ואמא פרצה בקריאה - אילו המדרגות הלולייניות שהיו בבית שלי! זה בית הילדות שלי!! מיד אמרתי למרב - זה המקום שבו נישן בביקור בסיביו ושכרנו חדר במבנה מבלי לדעת איזה חדר נקבל.

נחתנו בבוקרשט ומשם נסענו כ-4 שעות לסיביו. כפי שאמא תיארה, מדובר בעיר יפה ותיירותית עם איזור גדול שנבנה בימי הביניים. מרכז העיר מאוד מרשים, עם מבני תרבות מרשימים שהדגימו לי את הערש התרבותי שאמא גדלה בו. במרכז העיר יש שתי כיכרות יפות וסביבן בתים שבגגות הרעפים שלהם נעוצים חלונות בעליות הגג, שנותנים לבתים מראה של מעין עיניים המביטות בכך.

נסענו לפי ה-waze וראיתי מול עיניי את אותם הרחובות שראיתי ב-google. הגענו לבית הכנסת ומשם נסענו ברחובות שכונת הילדות היפה של אמי, עד שהגענו לבית של אמא.

מיד כשהגענו התחברתי בשיחת וידאו לאמא ועשיתי איתה סיור בבית ילדותה. אמא הסבירה לי איפה הייתה הגינה, איפה בנו את הסוכה ואיפה המרתף. כשעלינו במדרגות היא אמרה לי תפתח את הדלת מימין וזו העלייה לעליית הגג - וכך אכן היה. ואז ניסינו לראות מה החדר שקיבלנו. התברר שהחדר שהזמנו הוא חדר הילדות של אמי ושל אחיה, בו גרה עד גיל 15 שנים, אז עלתה לישראל. אותו חדר, אותו חלון, אותה

המדרגות הלולייניות צילום: גוגל מפה

צילום: גוגל מפה vila antica גסטוהאוס

צילום: טריפאדוויז בית הכנסת הגדול בסיביו

סיפור להורים וילדים על החיבור בעבודת הלב בין הטבע לחגים

צילום: אילן אחיטוב

שדה לוונדר

השדה שבבל

- טל גוטמן אנגרט -

ההכנה. אחרי אלול, מגיע ראש השנה - הזמן שבו אנחנו 'ממליכים' את המלך, כלומר את הקב"ה, על הלב שלנו, אחרי שניקינו והכנו אותו. ביום כיפור אנו מבקשים סליחה, מתוודים על כל מה שצריך לתקן ובכך אנחנו כמו גשם שמנקה את השדה והופך את האדמה לפורייה. סבתא קשרה בעדינות כפתור לחוט והוסיפה: "וכשסוכות מגיע, אנחנו כמו האיכר, שבסופו של תהליך, יכול להרגיש את השמחה של ההתחדשות, של המקום המוכן לקבל את השפע". סבא הוציא את הסדין ופרש אותו לפניו, כמו מגילה, והציע שנצייר את הפירות שהיינו רוצים לראות בשדה, הפירות מהשנה החולפת כמו מחשבות טובות, מעשים טובים ומה ניטע חדש. סבתא הוסיפה, וזה המקום לשמוח בו ולהיזכר בכל ימות החג, דווקא כשאנחנו מחוץ לבית.

בית של סבא וסבתא, לפני סוכות, יש אווירה מיוחדת. יש להם קישוטים שלא ראינו בשום סוכה אחרת וכולם שמחים לבוא. הזיכרון הראשון שלי הוא מסוכות כשהייתי בן 7, התיישבנו בשולחן המטבח וסבא וסבתא הוציאו ארגז עם כל מיני פריטים: סדין ישן, קלפי קודש, קליפות רימונים, חוטים, כפתורים, מפיות ועוד. אוסף של דברים אקראיים לכאורה, ממתנים לשעתם. הסתכלנו בתמונה ותהינו מה אפשר לעשות עם כל הדברים הללו ובת דודה שלי שאלה: "סבא, למה אתה שומר את כל הדברים האלה?" סבא חיך וחיבק אותה בעדינות. הוא לקח בידו את הסדין וסיפר לנו סיפור. את הסיפור לא כל כך הבנתי בהתחלה, אך עם השנים והכינוס המיוחד לפני סוכות הבנתי יותר ויותר. "אתם יודעים", אמר בקול שקט, "לפני הרבה שנים, היה איכר שהיה יוצא כל יום לשדה לעבוד. כל שנה, כשחודש אלול היה מגיע, הוא היה יודע - עכשיו מתחילה עבודה חשובה. המלך בשדה והמאמץ בעבודת השדה היה יסודי ומעמיק. הוא היה יוצא לשדה ומנקה את כל העשבים השוטים, גוזם את השיחים שלא פרו כראוי, על אף שהוא לא תמיד רצה לקטוע את הצמחים הישנים, אך ידע שבלי לנקות את השדה, לא יהיה לו מקום לזרוע את הזרעים החדשים". הקשבנו בשקט, וסבא המשיך: "כמו האיכר, אנחנו באלול עוברים על הלב שלנו. אנחנו בודקים מה נכון לנו לשמור, מה אנחנו רוצים להוציא ומה לא מועיל יותר. כש'המלך' נמצא בשדה' הוא קרוב אלינו, עוזר לנו לנקות את הלב והמידות ומכין אותנו לימים הקדושים שמגיעים". סבא עשה הפסקה, והמשיך: "העבודה הזו לא נגמרת באלול. זה רק

מרפסת. ההתרגשות שלנו ושל אמא מהצד השני של הקו הייתה עצומה. אמא הראתה לנו איפה היה החדר של הוריה והמטבח. את הלילה בילינו שם. פשוט חוויה מרגשת.

בבוקר קמנו והלכנו לבית הכנסת הגדול. בסיביו וסביבתה יש כ-40 חברים בקהילה היהודית שהם בעיקר ממוצא יהודי. אבל בית הכנסת פתוח לביקורים. נכנסנו והייתה שם קבוצת מבקרים קטנה מישראל. העי לייתי את אמא על הקו והיא כיוונה אותנו לתנור הגדול שעומד בכניסה לבית הכנסת ואכן הוא עדיין עומד על כנו. אמא הדגישה שהוריה התפללו בבית כנסת אחר שלא קיים היום. עשינו סיור בבית הכנסת היפה. כשכבר רצינו ללכת, מרב שמה לב לשלט קטן על אחד המקומות בחלקו הקדמי של בית הכנסת. על השלט היה כתוב באידיש עם הרבה א ו-ע השם: אביגדור מלמד.

אביגדור מלמד ז"ל היה הסבא של אמא שלי וסבא רבא שלי. אחי אביגדור (אבי) קרוי על שמו. עדות מצמררת מהעבר. אמא מהצד השני של הקו ואנחנו היינו נפעמים. המשכנו לטיול בהרי הקרפטים היפים ולכנס בבוקרשט אך כפי שאמרה בת דודתי שיא הטיול היה בסיביו.

כשחזרתי לארץ סיפרתי לחבר רופא בבית החולים על סיור השורשים שעשיתי בסיביו. הוא סיפר לי שמשפחת אשתו גם היא מסיביו והם סיירו שם. הוא שלח לי תמונה של הקבר של הסבא רבא של אשתו ומה רבה הייתה ההפתעה שזה הקבר של סבא רבא של אמא שלי ולמעשה היא ואשתו של הרופא בנות דודות מדרגה שנייה. זכינו לטייל במחוזות ילדותה של אימי והודות לפלאי הטכנולוגיה אמא הייתה שותפה מלאה בסיור. נהנתה, התרגשה וחוותה איתנו את האירוע החד פעמי הזה.

צילום: אלכס פרטי

אביגדור מלמד

הצעה לפעילות:

קחו סדין לבן (או צבע אחר) ותלו עליו או ציירו ערכים ומידות שמייצגים את השנה החולפת והעתידית. לדוגמה, ציירו פרח או עץ, ובתוך עלה/פרח כתבו מידות שאתם רוצים לעבוד עליהם כמו "לדון לכף זכות", "עין טובה", "הכרת תודה", "כיבוד הורים" ועוד. כדי לשדרג את הקישוט, הוסיפו עלים, ענפים, חוטים צבעוניים שיתחברו לאווירה טבעית. ניתן גם להכין מובייל, להשחיל דף בחוט ולכתוב עליו את הערכים. כך תוכלו לייצר קישוט שמעורר השראה לכל בני המשפחה וממשך להתכתב עם הטבע.

- כתבה וצילמה: עדינה דורי -

ביום שלישי, כ"ט באייר תשפ"ה, רגע לפני חג השבועות ובעונת הקציר, יצאו חברי מועדון "אחיעזר" לטיול מרתק ורב-חויות בחבל יזרעאל. לאורך הדרך ליוו אותנו שדות קציר מוריקים, בהם קוביות חציר זהובות הונחו כמחצלות פזורות - עדות חיה לעונת הקציר ולקרבה לחג השבועות. השדות הפתוחים, יחד עם מזג האוויר הניעים והחברה הנהדרת, יצרו אווירה רגועה, מסבירת פנים ושופעת חוויות.

מסע בזמן: ביקור ב"שטעטל" של יענקל'ה (גד יעקב)

המסע החל בשעות הבוקר המוקדמות, ולאחר עצירה מרעננת ביוקנעם המשינו ליעדנו הראשון. התחנה הראשונה שלנו הייתה בכפר חסידים, ב"שטעטל" של יענקל'ה - מוזיאון ייחודי המציג הצצה מרתקת לעולם היהודי של פעם. צעדנו ברחוב הממחיש את חיי היהודים בעיירות מזרח אירופה, נחשפנו לציד, תמונות ואוסף מגוון של כלים וחפצים המוצג במקום.

גד המדריך הכריזמטי, ריתק אותנו בסיפורים מלאי הומור, מתובלים באמרות שפר ייחודיות ל"ייקים", והדגים שימושים בכלים שונים מהעולם הישן, כל זאת עם חוש דרמטי מפותח תוך הדגמות ושיתוף הקהל.

אחת מנקודות השיא המרגשות הייתה סיפורו על הצלת מגילת אסתר ותשמישי קדושה בליל הבדולח, על ידי השכן

הגוי. דודו של גד שהיה נכה, החביא את המגילה בתוך הפרוטזה שלו, וכך המגילה שרדה את זוועות המלחמה והגיעה ארצה. גד

הציג לנו את המגילה המקורית - מראה שגרם לכולנו התרגשות אמיתית.

נגינה בשטעטל של גד

ווימפל - גלילה עם חיתול בד

מוצג נוסף שנגע ללב היה מעין רצו עת בד/סדין ארוך המכונה "ווימפל". כמנהג אשכנזי במקום מגוריו, בהגיעו למצוות, אביו נתן לו

את הסדין עליו שכב כתינוק בברית המילה. בסדין השתמשו כמנהג ה"ייקים" לכריכת

מסע בין סיפורים נופים ואמנות

טיול טרום-שבועות לחבל יזרעאל

הווימפל של גד

מיניאטורה של עגלת תינוק - תמונה מוגדלת

דגם מיניאטורי של ספרייה מהמאה ה-19

האישיים, בליווי ההומור והאווירה הביתית, יצר חוויה בלתי נשכחת.

עולם קטן, לב גדול

ביקור ב"מוזיאון המיניאטורות" ביוקנעם בהמשך היום, ביקרנו במוזיאון המי-

ספר התורה בבר מצווה של גד ואותו שמר באהבה עד היום. על הסדין רשום: "גד בן קלונימוס (שמו של אביו) נולד במזל טוב בליל כל נדרי תש"ז לספריה קטנה, השם יגדלו, לתורה לחופה, למעשים טובים. אמן סלה." המפגש עם גד ועם הסיפורים

נוף לעבר הקרקעות שנרכשו בתרומתו של הוכברג.
בתמונה למטה: שניים מתוך 188 הלוחות של שמות
הילדים שהוכברג הציל. הפזורים במצפה.

האתר מנציח את סיפורם המרגש של 188
יתומי פרעות שהובאו מאוקראינה בשנות
ה-20 של המאה הקודמת. יתומים אלו מצאו
בית חם בדרום אפריקה, ורבים מהם בנו
לאחר מכן חיים חדשים בארץ ישראל. במצ-
פור פוזרו על גבי סלעים ואבנים 188 לוחות
מתכת, כאשר כל לוח נושא את שמו של אחד
מהילדים שאותם הציל הוכברג. על גבי שני
לוחות מתכת נוספים, בעברית באנגלית,
מונצח סיפור חייו של יצחק הוכברג.

המשך בעמ' 14 >>

היכן אוכל לשבץ את זה בעבודותיי?
הטכניקה שלו התאפיינה בדיוק אין-סופי,
ירידה לפרטי פרטים, ובעבודת יד עמלנית
של תפירה, נגרות, ריתוך, רקמה וזכוכית.
רבים מהחומרים איתם עבד נרכשו, אך
חלק ניכר מצא בטבע - צדפים, גרעיני חור
ביזה, קליפות זרעים שהפכו לאבני בניין
ביצירותיו.

למרות גילו המתקדם, גם בשנות השמונים
לחייו, ביצע משה את כל העבודות בעצמו -
במו ידיו, בסבלנות אין-קץ. הוא עצמו רקם
בעבודת יד אומנותית את מושבי הכיסאות
וכיסויי המיטות הזעירים, ריפד את כיסאות
המיניאטורה, צבע, חיבר והרכיב כל פרט
ופרט - כאילו הזמן עומד מלכת והעולם
כולו מצטמצם למיילימטרים של יופי.

משה האמין שהקסם טמון בפרטים הק'-
טנים, ותמיד אמר: "צריך לעצור ולהתבונן
- בתוך כל דגם מסתתר סיפור, אם רק נדע
לחפש אותו."

בכל שנה היה בונה בין 6 ל-8 דגמים
חדשים, משקיע שעות רבות בכל יום, עד
שהעולמות הקטנים קיבלו חיים.

המוזיאון, שהקים ב-2016 יחד עם שלו-
שת ילדיו, משתרע על

מוזיאון המיניאטורות

פני כ-150 מ"ר ומציג
כ-140 דגמים זעירים.
בין המיניאטורות
תוכלו למצוא את
מטבח הסבתא,
חנות הנעליים של
אביו, בית המרקחת מהעיירה בגרמניה,
וגם פארק שעשועים פנטסטי עם גלגל
ענק ממונע שהכין בעצמו.

במקום מוקרן סרט על חייו של משה,
ומתקיימים סיורים מודרכים וסדנאות יצירה
לילדים ולמבוגרים - חוויה מרתקת, מרגשת
ומעוררת השראה.

סיפור הגבורה של יצחק הוכברג

לאחר ארוחת צהריים טעימה ומשבי-
עה בחדר האוכל של קיבוץ עין השופט,
המשכנו למצפור יצחק הוכברג. המצפור
מהווה נקודת תצפית יפה על נופי האזור,
ובאמצעות ההנצחה הייחודית שלו, הוא
מספר סיפור מרתק ומרגש על איש חזון
ונדבן, ועל קבוצת ילדים שניצלו בזכותו.
יצחק הוכברג, פילנתרופ גדול, תרם רבות
לארגונים יהודיים ולמפעל הציוני. המצפור
עצמו משקיף על חלק מאותן קרקעות
שנרכשו בתרומתו.

ריקמה - עבודת יד אומנותית ועדינה של משה זמטר

ניאטורות ביוקנעם - מקום קסום שבו
עולמות קטנים מספרים סיפור גדול.
הרגשנו שאנחנו צועדים אל תוך אגדה -
דגמים זעירים של עיירות, חנויות, רכבות
ובתים, כולם נבנו בעבודת יד דקדקנית, כל
פרט קטן נושא בתוכו נשמה.

משה זמטר, מייסד המוזיאון, נולד
ברייכנבאך שבגרמניה ועלה לארץ עם
משפחתו בשנת 1936. הוא שירת בצבא
הבריטי, עבד כמנהל כספים, ורק בגיל הפ'-
רישה העז ללכת אחרי הלב - אל אהבתו
האמיתית: המיניאטורות.

הכל התחיל מתוך סקרנות תמימה - וילון
נצרים ישן שתפר והפך לכיסא מיניאטורי,
שהדליק בו ניצוץ שהפך ללהבה.

משה היה אומר: "תתבוננו, תחפשו. בתוך
כל דגם מסתתר סיפור שלא תמיד רואים
ממבט ראשון."

כשהיה מטייל, כל אבן, כל קליפת פיס-
טוק, כל פקק או כפתור היוו עבורו עולם
של אפשרויות.

מיד היה שואל את עצמו: "למה זה דומה?

עם
ד"ר יהודית קרול

את המדור הפעם כתב פרופ' אהוד גרוי סמן, רופא פנימאי, המכהן משנת 2023 כנשיא אוניברסיטת אריאל. קודם לכן ניהל במשך 21 שנים את מחלקה פנימית ד' והיחידה ליתר לחץ דם במרכז הרפואי שיבא בתל השומר, ובשנים 2018-2023 ניהל את האגף הפנימי במרכז הרפואי שיבא בתל השומר. כיהן כפרופסור מן המניין באוניברסיטת תל אביב, מופקד על הקתדרה ליתר לחץ דם באוניברסיטת תל אביב. יש לציין שפרופ' גרוסמן פרסם כארבע מאות מאמרים מדעיים.

יתר לחץ דם

יתר לחץ דם - מה חשוב לדעת

לחץ הדם הוא הכוח שהדם מפעיל על דפנות כלי הדם שלנו. הוא נמדד בשני מספרים - העליון (סיסטולי) מציין את הלחץ כשהלב מתכווץ, והתחתון (דיאסטולי) מציין את הלחץ כשהלב נרפה. ערך תקין אצל מבוגרים הוא פחות מ-120/80. עם השנים הלחץ העליון נוטה לעלות, ואילו הלחץ התחתון עולה עד גיל 50 ולאחר מכן יורד. לכן אצל אנשים מבוגרים נראה לעיתים קרובות לחץ עליון גבוה ולחץ תחתון תקין או נמוך.

כאשר הערכים גבוהים מ-130/80 מדובר ביתר לחץ דם. זהו מצב נפוץ מאוד, והוא אחד מגורמי הסיכון המרכזיים למחלות לב וכלי דם - התקפי לב, שבץ מוחי, אי-ספיקת לב, פגיעה בכליות ובעיניים ועוד. אצל אנשים עם סוכרת, שילוב של יתר לחץ דם מגביר עוד יותר את הסיכון.

למה זה קורה?

ברוב המקרים (כ-90%) לא ניתן להצביע על סיבה אחת ברורה ליתר לחץ דם. עם זאת, ידוע שהוא נפוץ יותר אצל אנשים עם

עודף משקל, חוסר פעילות גופנית, תזונה עשירה במלח, או רקע משפחתי. בכ-10% מהמקרים יש סיבה רפואית ברורה: מחלות כליה, בעיות הורמונליות (כמו הפרשת יתר של הורמונים מבלוטות האדרנל), היצרות בכלי דם גדולים, או שימוש בתרופות מסוימות (גלולות למניעת הריון, סטרואידים ועוד). גם הריון עלול לגרום ליתר לחץ דם, ולרוב הוא חולף לאחר הלידה, אך מעלה את הסיכון לפתח יתר לחץ דם בעתיד.

מה הסכנות?

יתר לחץ דם שוחק את כלי הדם ומעמיס על הלב. לאורך זמן הוא עלול לגרום ל:
• מחלת לב כלילית והתקפי לב.
• התעבות שריר הלב ואי-ספיקת לב.
• פרפור פרוזדורים (הפרעת קצב שכיחה).
• שבץ מוחי.
• אי-ספיקת כליות.
• מפרצת (התרחבות מסוכנת של אבי העורקים).
אצל חולי סוכרת - הנזק כפול:
יתר לחץ דם מעלה את הסיכון לפגיעה בכליות ובעיניים.

איך מאבחנים?

האבחון נעשה בדרך כלל במדידות לחץ דם חוזרות אצל הרופא. ערכים מעל 130/80 בשתי מדידות נפרדות נחשבים ליתר לחץ דם. חשוב למדוד גם בעמידה וגם בשכיבה, כדי לשלול ירידה חדה בלחץ הדם כשקמים. מדידות במרפאה לא תמיד משקפות את המציאות. יש אנשים שלחץ הדם שלהם גבוה רק אצל הרופא - "תסמונת החלוק הלבן". אחרים להפך - לחץ הדם נראה תקין במרפאה, אך גבוה בבית. לכן מומלץ לעיתים לבצע ניטור לחץ דם ל-24 שעות - מכשיר שמוודד לחץ דם במהלך היום והלילה ונותן תמונה מלאה. זהו הכלי המדויק ביותר לניבוי הסיכון למחלות לב וכלי דם.

איך מטפלים?

המטרה היא להוריד את לחץ הדם לפחות מתחת ל-130/80. אצל אנשים עם סוכרת או בסיכון גבוה - אפילו קרוב יותר ל-120/80.

שינויים באורח חיים

הטיפול מתחיל תמיד בהרגלים בריאים:
• ירידה במשקל עודף.
• תזונה נכונה - דיאטת DASH שמדגישה ירקות, פירות, דגנים מלאים ומוצרי חלב דלי שומן.
• הפחתת מלח במזון.

- פעילות גופנית - לפחות חצי שעה ביום, חמישה ימים בשבוע.
- הפסקת עישון.
- שתייה מתונה של אלכוהול.
- לעיתים שינויים אלו מספיקים כדי להחזיר את לחץ הדם לרמה תקינה, במיוחד אם הערכים אינם גבוהים מאוד.

טיפול תרופתי

כאשר לחץ הדם גבוה מ-140/90 יש צורך בתרופות בנוסף לשינוי אורח חיים. קיימות כמה קבוצות עיקריות של תרופות:
• חוסמי אנזים ACE או קולטני אנגיוטנסין (ARB).
• חוסמי סידן.
• משתנים (Diuretics).
לעיתים יש צורך לשלב יותר מתרופה אחת, ולעיתים אף מספר תרופות יחד. כיום יש כדורים המשלבים שתי תרופות באותה טבליה כדי להקל על ההיענות לטיפול. חשוב לדעת - נטילת תרופות להורדת לחץ דם היא לרוב טיפול ארוך טווח, ולעיתים לכל החיים. עם זאת, היתרון הבריאותי ברור: ירידה משמעותית בסיכון להתקפי לב, שבץ, אי-ספיקת כליות ותמותה מוקדמת.

יתר לחץ דם עמיד

יש מקרים שבהם לחץ הדם לא מתאזן גם לאחר טיפול בשלוש תרופות שונות - מצב הנקרא "יתר לחץ דם עמיד". במקרים כאלה חשוב לוודא שהתרופות נלקחות כראוי, לשלול "תסמונת חלוק לבן", ולבצע בירור לסיבות נוספות כמו דום נשימה בשינה. לעיתים טיפול ב-CPAP (מכשיר הנשמה

בלילה) עוזר להוריד את לחץ הדם.

מה חשוב לזכור?

- יתר לחץ דם הוא מחלה כרונית אך ניתנת לטיפול.
- רוב החולים אינם חשים סימפטומים ולכן חשוב למדוד לחץ דם גם כשמרגישים טוב.
- טיפול נכון מוריד משמעותית את הסיכון למחלות לב, שבץ ופגיעה בכליות.
- מעבר לאורח חיים בריא הוא חלק בלתי נפרד מהטיפול - גם אם נדרשות תרופות.
- המעקב צריך להיות רציף, כולל מדידות בבית ולעיתים ניטור ל-24 שעות.

לסיכום

יתר לחץ דם הוא "הרוצח השקט" - נפוץ, מסוכן אך בר-שליטה. עם מודעות, מדידות סדירות, הקפדה על אורח חיים בריא ותרופות במידת הצורך - ניתן להפחית בצורה ניכרת את הסיכון למחלות קשות ולחיות חיים ארוכים ובריאים יותר. ■

כאן ועכשיו, מרגע לרגע, ללא שיפוטיות וללא תגובתיות. תשומת הלב, מודעות - ברמה הגופנית מדובר במודעות לקולות, למראות, לטעמים לתחושות ולריחות. ברמה מעודנת יותר, כשעולה מחשבה, אנחנו יודעים שאנחנו חושבים, יודעים באיזה סוג של מחשבה מדובר. אנחנו מודעים לעלייתם של כוונות ורצונות ומצבי תודעה שונים. אנחנו מודעים למצב הרגשי - הצורות העדינות והגסות של כעס, שמחה, אהבה ורגשות אחרים.

זוהי נוכחות מודעת בכל רגע. תרגול ביומיום כולל עצירות לחוש את הנשימה, לחוות באמת את התחושות, הטעמים והריחות בעת אכילת תפוז, לחוש את מגע הרגליים באדמה בעת הליכה, או את מגע המזרון בעת שכיבה.

המדיטציה היא אימון של תשומת הלב להיות נוכחת עם הנשימה או עם תחושות הגוף ברגע זה. מודעות לכל דבר שעולה. להיות רק במודעות, ללא צורך לשנות או להגיב. מה נותן לנו המיינדפולנס? הוא עוזר לנו לחזור לעצמנו, להרגיש בבית עם עצמנו,

כל רגע באופן מלא וחווה אושר. כל רגע בחיים הוא נס. הכלים עצמם והעובדה שאני שוטף אותם הם נס! כל צעד מודע שאנחנו עושים מפריח פרח תחת רגלינו.

בקורס תירגלנו מדיטציות שונות. התרגול היום יומי מוביל ל: הפחתת מתח וחרדה, שיפור החוסן המנטלי, מיקוד וריכוז משופרים, שינה טובה יותר, חיזוק מערכת החיסון ושיפור הבריאות, שיפור במערכות יחסים ואפילו אנטי אייג'ינג! בזמן המדיטציה נחלשת התגובה האוטומטית של המוח, תגובת הילחם או ברח, ומתרחשת חשיבה הגיונית, קבלת החלטות, ניהול קשב ועוד. המדיטציה מאפשרת לאמן את היכולת לשהות עם תחושות לא נעימות, ללא תגובתיות. מפחיתה את ההזדהות עם התופעות החולפות (מחשבות, רגשות ותחושות) וכן, מאפשרת התודעות הדרגתית לשקט ושלווה פנימיים כחוויה שהיא מעבר למילים ולמחשבות. בנוסף, יש מדיטציות ממוקדות שמחליפות את הדפוסים האוטומטיים הישרדותיים לדפוסים מיטיבים על ידי הגברת רגשות חיוביים כחמלה, הודיה, ושינוי התייחסות לרגשות שליליים כמו כעס, דאגה, קנאה וכו'. בתרגול מדיטציה יום יומית נאמן את המוח לגישה מקבלת, מתיידדת, מקרבת, חומלת, ללא תחרות ושיפוט. נפתח סקרנות, סבלנות, פתיחות וקבלה, נלמד להרפות ממה שלא משרת אותנו, נעודד את עצמנו לבטוח ביכולת שלנו לפגוש פחד, כאב ורגשות לא נעימים אחרים וביכולת הריפוי שלנו. נפגוש את המציאות עם עיניים טובות, לא שיפוטיות. ובסוף נאמץ גישה של חיוך הומור וקלילות.

לסיכום, נהננו מאד מהלימוד ומהתרגול, אך לאורך כל הקורס לא יכולתי להשתחרר מהמחשבה, שאנו היהודים הקדמנו את הבודהיזם שנחשב לאבי השיטה.

בחסידות חב"ד ההתבוננות היא תרגול בו מתרכזים ברעיון על גדלות הבורא, על מהות החיים ועוד. ר' נחמן מברסלב מלמד על התבודדות - שיחה אישית עם ה'.

"שיטת ההשקטה" המפורסמת של האדמו"ר מפאסצ'נה בה פיתח תרגול שבו האדם משקט את המחשבות כדי להיות נוכח במציאות ולהתחבר לבורא. התפילות שלנו הן בעצם סוג של מדיטציה. אנו נדרשים לכוון את הלב, כלומר להיות נוכחים ברגע. בדיוק העיקרון של המיינדפולנס.

בקבלה מופיעים תרגולים שהם טכניקות מדיטטיביות מובהקות.

ביהדות לא השתמשו במונח "מיינדפולנס", אבל קיימת מסורת עשירה של מודעות, השקטה, התבוננות וחייבור פנימי, בתוך הקשר רוחני ותאולוגי. ■

צילום: מימי נוי

להרגיש שאנחנו חיים באופן מלא יותר, כי אנו פותחים חלון לאמת הבסיסית: אנחנו חיים את חיינו ברגע הנוכחי בלבד. ככל שנתקרב לאמת של הדברים, כך תתחזק התחושה שהחיים הינם מלאים ונפלאים כשלעצמם, ממש כמו בילדות, כל רגע מלא בקסם ועניין. באופן עמוק יותר, ניתן להיווכח כי אין כל בעיה ברגע הנוכחי, גם כאשר אנו חווים חוויות לא נעימות לצד חוויות נעימות, כיוון שאנו לא הופכים את החוויות הלא נעימות למצב של סבל פסיכולוגי.

מדבריו של תיך נהאת האן (נזיר בודהיסטי וייטנאמי שתרם רבות ללימוד מיינדפולנס במערב): "אני מודה שבמצב של קשב לוקח לי קצת יותר זמן לשטוף כלים, אבל אני חי

קשיבות

רשמים מסדנת מיינדפולנס
במועדון אחיעזר

- מימי נוי -

לאחרונה התקיים במועדון אחיעזר, בשיתוף עם עיריית גבעתיים, קורס מיינדפולס בהדרכת ד"ר דליה ויצמן. בקורס השתתפו בנוסף לחברי המועדון, גם רבים מתושבי גבעתיים.

אז מה זה בעצם מיינדפולנס? פירוש המילה מיינדפולנס הוא "קשיבות": הבאה מכוונת של הקשב שלנו למה שמתרחש

הדמיה - אשתו של סטרנד בשעת עבודה

מעיל בצבע כחול רויאל

צנועות ויפהפיות, שנתפרו לפי העיצובים של גב' סטרנד. אחת לבשה מעיל בצבע כחול רויאל ונעצרת בתדהמה. נזכרתי בשמלה שאמא שלי תפרה לעצמה בצבע הזה בדיק, לחתונה של הבת של חברתה. בשאריות הבד, תפרה שמלה דומה לבובת הברבי שלי. את הידע שלה בתפירה ניצלה אמא כדי לתפור לנו בגדים. אני זוכרת חצאית וחולצה מקטיפה עם צווארון לבן. היא עשתה תיקונים לכל השכונה ולמשפּחה. היא לא לקחה כסף ממשפחה (בעצם הדודות של אבא), אבל מהשכנים לקחה כמה גרושים (לבזבזים, אמרה). בהמשך התערוכה, ראינו תמונות של פרייטים שנשים תפרו בזמן המלחמה. חלקן בארה"ב ובאנגליה, אבל היו גם כאלו שתפרו בתוך מחנות העבודה. הנשים במחנות שילמו מנות אוכל של יומיים כדי לקבל בד לתפירה - למשל, אסירות שעבדו בבית חרושת למטוסים בליפשיטדט אספו שאריות בדים שהשתמשו בהם לניקוי המטוסים, ותפרו למנהלת שלהן שמלה. הן אמרו שהתפירה

מצ'לוסובקיה, כתב מכתב לקרוב משפחה במילווקי שבארצות הברית, וביקש שיעזרו לו ולאשתו להגיע לארה"ב כדי לברוח מהנאצים. אשתו הייתה תופרת ידועה וניהלה חנות בוטיק בפראג, והוא שלח להם כמה דוגמאות של עבודתה, להראות את כישרונותיה. לצערנו, סטרנד ואשתו לא הצליחו לצאת לפני שהדלתות נסגרו עבור כל היהודים, אבל המכתב הגיע למוזיאון במילווקי ומשם לחולון.

נזכרתי באמא שלי, שהייתה ניצולת שואה. לפני פרוץ המלחמה היא למדה תפירה, עם תוכנית לחזור לעיירה שלה, טרנופול, שבפולין, ולפתוח חנות. היא אכן סייעה את הלימודים, אבל חזרה הביתה למציאות אחרת, הגטו! ולא זכתה להגשים את חלומה. היא סיפרה לנו שקיבלה עבודה מחוץ לגטו, והיו מסייעים אותה כל יום לבית חרושת, שם תפרה מדים. נכנסתי לתערוכה וראיתי כ-10 בובות מסתובבות על קרוסלה, לבושות בשמלות

ראיתם מופע או סרט שריגש אתכם? קראתם ספר שטלטל אתכם? שמעתם שיעור שפקח את עיניכם? ביקרתם בתערוכה שהותירה בכם רושם? אתם מוזמנים לשתף, להמליץ או למתוח ביקורת בפניה זו!

תערוכה
מוזיאון העיצוב בחולון

גיבורות

- ברברה ברקוביץ' -
צילום: איילת סקסטיין

התערוכה "גיבורות", במוזיאון העיצוב בחולון, היא אחת המעניינות שראיתי. היא מחזירה אותנו לתקופה קשה ביותר בעולם כולו, לשנות ה-30 וה-40 של המאה הקודמת. כשאנחנו חושבים על תקופת מלחמת העולם השנייה, לא חושבים על אופנה, וגם לא חושבים על איך זה השפיע על כל העולם כולו, רחוק ממדינות אירופה. התערוכה מתמקדת בזווית הלא-מוכרת הזאת: בתפקידים של בגדים ופריטי לבוש ומדגישה את תפקיד האישה, בין אם היא עברה אותה במחנות עבודה, או בארצות החופשיות שמהן שלחו ביגוד ובדים למדים. בשנת 1939 מישהו בשם סטרנד,

מכתב הבקשה של סטרנד

השימוש במפות לתפירת שמלות

מתוך קיר המכתבים, תפילה לשובם של החטופים

עזרה להן להרגיש כמו בני אדם. היו נשים שמצאו שרידים של סומק והתחילו לשים על פניהן. וזה מה שהציל אותן ממוות. במדינות החופשיות, הנשים שבעליהן נקראו לשרת במלחמה באירופה היו צריכות לעבוד במקומם, בעבודות הקשות להן. מכיוון שלא היו להן בגדים לעבודות בבתי חרושת הן שינו את המלחמה לבגדי מדים. ובמקומות האלו, היה שינוי משמעותי בעקבות קבלת נשים לעבודה (ציידו את השירותים בסומק, אודם וכו'). בבריטניה, כך סופר, הייתה האפלה כל ערב, והיה אסור להאיר את הרחוב, ולא לפתוח חלונות ודלתות. זה גרם לתאונות כי אנשים לא ראו מי חוצה את הכביש. בתגובה, האופנה מיד השתנתה. החליפו את צבע הבגדים לבהירים, ושמם כפתורים שמאירים בחושך. משום שהצבא קיבל עדיפות לבדים כדי לייצר מדים, נוצר מחסור בבד לתפירת בגדים חדשים. לכן, כשנקרעו בגדיהן, השימשו בביטנה של המעיל לתפור בגד אחר.

בתערוכה הוסבר שמצנחים, במשך המלחמה, נעשו מבד משי, אך בשלב מסוים ראו שניילון מחזיק מעמד יותר טוב ועברו לניילון. זה השפיע על שוק הגרבוניש של הנשים, כך שנוצר מחסור. עד אחרי המלחמה, נעלמו אלה מהחנויות. משי נהיה יקר מדי לתפירת שמלות, ולכן מצאו לו פתאום הרבה שימושים אחרים. התחילו להדפיס עליו מפות גיאוגרפיות ולהשתמש בהן. מפה ממשי הרבה יותר קלה במשקל, קלה לקיפול והיא לא נקרעת. במפות המשי ציידו את הטייסים הבריטים והאמריקאים, להקל עליהם את ההתמצאות. בעקבות זאת, לקראת סוף המלחמה ואחרי המלחמה, חיפשו דרכים להשתמש במפות האלו והנשים החלו לתפור מהן שמלות, שאותן ראינו בתערוכה. ואחרי המלחמה, הייתה כמוזון עלייה גדולה בחתונות ובילודה, ואיתן הדרישה לשמלות כלה, שנעשו מבד הניילון ששימש קודם למצנחים. למדתי גם שהיטלר שנא את הצבע האדום

ומשום כך אליזבת ארדן, בעלת אימפריית הקוסמטיקה, המציאה שפתון בצבע אדום וקראה לו "ויקטורי רד" - אדום מנצח.

יש בתערוכה קומה שלמה לכבוד לאה גוטליב, שהגיעה לארץ מהונגריה. היא ומי שפחתה עברו לגור ביפו ולאחרי החליטה להתחיל לייצר מעילי גשם, אך הייתה שנת בצורת ועד מהרה שינתה את הקו לבגדי ים. וכך נולדה חברת גוטקס.

התערוכה נחתמת בגיבורות של מלחמת חרבות ברזל. עם תמונות של הנשים הגיבורות שניצלו וגם אלו שלא. יש תמונות של הנשים בשבי החמאס, וקיר שלם עם מכתבים של המבקרים. המבקרים מוזמנים לכתוב על פתקים במקום את מחשבותיהם, ובעיקר להתפלל לשובם של החטופים.

התערוכה תהיה פתוחה לפחות עד סוף ינואר 2026.

מסע בין סיפורים, נופים ואמנות...

המשך מעמ' 9 <<

אמנות בין שמיים לשדות: שיטוט בגן הפסלים בזלטון

הסיור נחתם בגן הפסלים "בזלטון" בקיבוץ עין כרמל - מרחב פתוח וקסום שנוצר מיצירותיו של האמן דגן שקלובסקי. בגן הוצגו פסלי ענק פיגורטיביים וציוריים, חלקם בעלי קריצה הומוריסטית, אחרים נושאים מסרים חברתיים מעוררי מחשבה, וחלקם מהדהדים מסורות אתניות עתיקות. כל הדימויות משתלבות בהרמוניה בנוף המקומי. הגן מעניק למבקרים בו חוויה של מרחב, תנועה, ומזמין כל אדם להפעיל מחשבה ודמיון, ולפרש כל פסל בדרכו האישית. השיטוט בו היה חוויה ודרך נפלאה לסיים יום עשיר ומלא בתוכן.

"סוף דבר הכל נשמע"

הטיול כולו התנהל באווירה משפחתית ונעימה. השילוב בין אתרים היסטוריים, תצפיות טבע, אמנות מרתקת וחברותא טובה - יצר יום משמעותי, מלא בתוכן ועניין. תודה חמה ליואב יאיר, המדריך המלווה, על ההדרכה המעמיקה, וליהודית שטרן ושאר העוסקים במלאכה, על הארגון המושקע שתרם להצלחת היום.

טארט שקדים ותפוחים לפתוח את השנה עם ביש טעים.

בסיס

200 גרם פתי בר - לוטוס
100 גרם חמאה - מרגרינה

תערובת קרם שקדים

100 גרם שקדים טחונים
100 גרם חמאה / מרגרינה קרה חתוכה
100 גרם סוכר
קורט מלח
ביצה אחת L
כפית קינמון
כף קמח

3 תפוחים גראני סמית
2 כפות מיץ לימון
2 כפות סוכר חום או חום בהיר
אבקת סוכר לקישוט

אופן הכנה

- * מפוררים את הפתי בר. ממיסים את החמאה ומערבבים יחד.
- * מרפדים תבנית פאי 24 ס"מ בתחתית ובצדדים ומכניסים להקפאה לשעה.
- * מחממים תנור על 160°C.
- * במיקסר או מעבד מזון מכינים קרם שקדים. מוסיפים שקדים טחונים, חמאה, סוכר, ומלח ומעבדים לתערובת כמעט אחידה.
- * מוסיפים ביצה, קינמון, וקמח ומעבדים לתערובת אחידה. מניחים במקרר.
- * בינתיים מקלפים את התפוחים, מוציאים את הגרעינים וחותרים לקוביות. מערבבים בקערה עם מיץ הלימון והסוכר חום.
- * מוציאים את בסיס הטארט מהמקפא, מורחים את קרם השקדים ומניחים מעל את קוביות התפוחים. כקישוט הניחו מעל פרוסות תפוחים דקות ללא גרעינים.
- * אופים כ-40 דקות, עד שקרם השקדים זהוב ותפוח. מוציאים מהתנור ומצננים.
- * מקשטים באבקת סוכר. מגישים בטמפרטורת חדר או אחרי חימום קצר.

בתאבון!

איה עיס בקהילה

תודות לכל המארגנים, התורמים, המשתתפים והמסייעים בכל האירועים.

התפילה במנין המרכזי מדי שבת, מוזמנים הילדים יחד עם הורים, סבים וסבתות לשיעור משותף בהנחיית ישראל שטיינמץ.

בליל שבועות התקיים, כמדי שנה, לילה של לימוד. הפעם עסק תיקון ליל שבועות בנושא "תורת נצח ואתגר הזמן". במקביל לשיעורים לכלל הקהילה התקיימו גם הפעם שיעורים לילדים ולנוער לפי קבוצות גיל. הלימוד הוקדש לע"נ חברנו אליהו (ארני) בן דב ארנפלד ז"ל. ביום החג, אחרי הצהריים, נערכה ליד בית הכנסת הפעלה לילדים ובמרכז קריאת עשרת הדיברות.

לרגל פרישתו של הרב וסרמן, רב הקהילה זה עשרות שנים, נערך בשבת פרשת קרח קידוש קהילתי רב-משתתפים, שבמי רכזו דברי פרידה. אירוע מיוחד לסיכום פועלו של הרב וסרמן בקהילה, שיכלול השקת ספר ובו אסופת דברי תורה שנשא במשך השנים בקהילה, יתקיים איה בכ"ט תשרי, 21.10.25.

במלאת 60 שנה לעלייתו לגרדום של **אלי כהן** הי"ד, התכבדנו בהרצאה מפי אחיו, אברהם, שסיפר את סיפורו של "האיש שלנו בדמשק" בנימה אישית.

לאחרונה זכינו להוסיף שיעור **קבוע** חדש לילדים. לאחר

לכבוד
מר מוקי גרינבוים
מר יהודה תשובה
יושבי ראש משותפים- קהילת בית הכנסת "גבורת מרדכי" גבעתיים.

הנדון: מכתב תודה על שימוש באולם האירועים של בית הכנסת

ברצוני להודות לכם ולכל קהילת בית הכנסת "גבורת מרדכי" על הזכות שניתנה לי ולבני משפחתי, לשבת שבעה על מות אבי דני ז"ל, באולם האירועים של בית הכנסת.
האולם הגדול, מיזוג האויר, החניה סביב האולם והעזרה של מתפללי בית הכנסת ובראשם ידידי המשנה לראש העירייה מר מושיק גולדשטיין, הפכה את השבעה לקלה ונוחה יותר מכל הבחינות.
לא הייתי יכול למצוא מקום מתאים ונוח יותר בכל העיר גבעתיים לקבל בו קהל של אלפי מנחמים, בפרט בימים חמים אלו, מאשר אולם בית הכנסת.
מהיום והלאה, לא שלא היתה גם לפני, תהיה בליבי פינה חמה ומיוחדת לאולם זה.
תודה על הכול, אנא מסרו לכל קהילת בית הכנסת את תודתי והערכתי.

בברכה,

רן קוניק
ראש עיריית גבעתיים

GIVATAYIM MUNICIPALITY
6 SHENKIN ST. GIVATAYIM 53299
Tel. 972-3-5722200/201
Fax. 972-3-7313962

עיריית גבעתיים
רח' שינקין 6, גבעתיים 53299
טל' 03-5722200/201
פקס' 03-7313962

שהשמחה במעונם זר ברכות למזל טוב

ברכות להולדת נכדים/ות • למשפ' קוטנר להולדת הנכדה • למשפ' גולדפרב יענית
וישראל להולדת הנכד **ברכות להולדת נינים/ות** • למשפ' ויס להולדת הנין • לחיה לקריץ
להולדת הנינה • לסימה פישלר להולדת הנין והנינה • למירי פינקל להולדת הנין **ברכות**
לבר/בת המצווה • ליהודית ואלון שטרן לבר המצווה של הנכד • ליהושע וג'די שוורץ לבת-
המצווה של הנכדה **ברכות לנישואין** • למשפ' שוירמן לנישואי הבן אסף • למשפ' קוטנר
לנישואי הבן שחר • למירי פינקל לנישואי הנכדה

תנחומים

- לחנה בן ארי על פטירת אחיה
- לנאוה תשובה על פטירת אביה